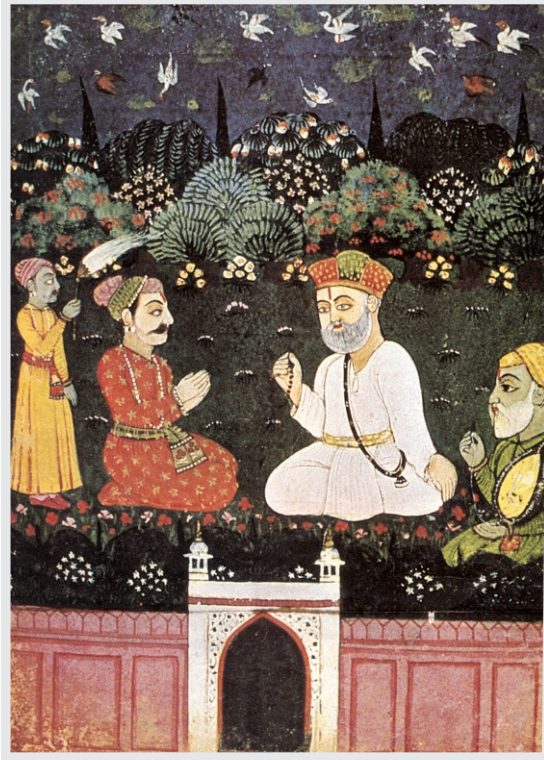

کی گورو نانک کیسدهاری نہی سن؟

باب - جوڑا

کردے سن۔ جس کر کے سستی ورگی رسم عام جہی ہو گئی۔ براہمنان پھر اپنے واسطے تے اپنے طاقتور ججمانان واسطے حل کڈھ لیا کہ اوہ منڈن (بھدن) کروا کے بچ سکدے ہن بہاؤ مروناں بس وال کت لؤ۔ جس کارن پتران دے چلانے تے بھدن کرنا تاں اک رسم ہی بن گئی۔ مزے دی گل ایہہ ہے کہ ایہہ دونوں رسماں آج وی پرچلت ہن، فرق صرف اتان ہے کہ پہلاں ثابت والان دا منڈن پنڈا سستی تے آج پہلاں توں ہی رنڈ منڈ سرائے تے اسطراں پھیر کے صاف ٹنڈ کر لئی جاندی ہے۔ بندان پچھے بھئی ہن اس منڈن دا مطلب کجھ رہ گیا ہے؟ سابقہ راشٹریتی سری شنکر دیال شرماں جی نے وی موت توں پہلاں تروپتی جا کے ایسے طرحاں ٹنڈ کرا لئی۔

پراچ توں ۵۰۰ سال پہلاں آجے ایہہ فیشن کر کے وال کٹن دارواج نہیں سی پیا۔ اودھر دیکھو مغل سرکار کے فرمان (گھزرت ٹوٹ چٹون) آج وی لائبریریاں 'چ موجود ہن۔ مزے دی گل ایہہ ہے کہ اورنگزیب تے اس دے لڑکے بہادر شاہ دے تے فرمان سانوں اکہبارات-! دربار-اربار مغل چوں ملدے ہن، جس وچ بادشاہ نے حکم چاڑیا ہے کہ ہندو پرجا اپنے وال کٹے۔ فوج دے اہل کارانے جدوں اس فرمان دی پالنا کیتی تاں سرکار نے اتان نوں سمنانت وی کیتا (کھلت بخشی) جتا 'چ راجپوت راجا جے سنگھ وی شامل سی۔ ادھر گورو گوبند سنگھ اس فرمان دا ورودھ کر رہے ہن کہ ہندو اس طرحاں بیہجت نہ

کئی جنم ساکھیاں وچ باقاندہ چتر وی دتے ہوئے ہن۔ ایہناں جنم ساکھیاں وچوچو پرنے توں پرانا نکھسا جنم ساکھی- بیکھی چالی ۱۷۳۳ ای۔ دا ہے۔ بہاؤ کہ سارے دے سارے گورو گوبند سنگھ دی وساکھی ۱۶۹۹ ای۔ توں بعد دے ہی ہن۔ بی: ۴۰ دا چتیرا کوئی عالم چند (راج مستری) ہے۔ جوہی کہ گورو کرم کانڈ تے رسماں دے خلاف سی پھر وی گورو ل تصویراں وچ کرمکانڈی دکھایا گیا ہے۔ کیونکہ چتیرا اک راج سی اوہ لگ پگ پر تصویر نال عمارتاں دکھاؤں دی کوشش کردا ہے۔ گورو جوہی جنیو، تلک آدی دا کھنڈن کردا ہے پھر وی گورو ل تلک تے جنیو (سیلی) وچ دکھایا گیا ہے۔ اپری تصویر وی اوسے ہی: ۴۰ چوں ہی ہے۔

دسویں گورو دے حکم انوسار سکھاں واسطے کیس کٹن دی سخت مناہی ہے۔ بازار وچ کئی کتاباں تے پیٹنٹز ملدیاں ہن جنہاں وچ گورو نانک نوں اس طرحاں چنیریا گیا ہے جوہی کہ اوہ کیس کٹدے سن۔ اودھر شردهاوان سکھاں دے گھراں اندر آج پیٹنگ ٹنگیاں ملدیاں ہن جنہاں وچ گورو نانک نوں ثابت کیسدهاری دکھایا گیا ہے۔ سو اتھاس دے وڈارتھی لئی ایہہ بڑا دلچسپ سوال بن جاندے، کہ کیس گورو نانک کیسدهاری نہی سن؟ پھر نالے سکھ اتھاس ہی تاں بہت چھوٹی جہی ۵۰۰ سال دی عمر ہے۔ جس تے خوش قسمتی نال بہت سارے سروت ملدے ہن۔

سو آؤ والان بابت اتھاسک نقطہ نگاہ دی پہلو پڑتال کریئے: اس سیندھ وچ ساڈی نگاہے چڑھیا اتھاسک پستکان وچوں ۱۰۳۰ ای: دے اس پاس ال برونی لکھت 'کتاب ال ہند' گزرتھے۔ جس نے ہندوستان تے ہندواں دی اجیہی اصل تصویر کھچی ہے جس دا دنیاں 'چ کوئی ثانی نہیں۔ دیکھو ایہہ بھارتیاں بارے کیس لکھدا ہے۔ یاد رہے کہ البرونی گورو نانک توں کوئی ۴۵۰ سال پہلاں ہویا ہے۔ "ہندواں دے بہتے ریتی رواج ساڈے نالوں اک دم پی الگ ہن۔ بندان تاں ایہہ وی شکرت کر سکدے کہ شاید اتان نے جان بچھ کے رسماں ساڈے توں الٹ رکھیاں ہن۔ جے کتے اتفاقاً ساڈی کوئی رسم اتان نال میل کھاندی ہے تاں اس دے مانے ساڈے توں بالکل الٹ ہن۔"

ہون تے ثابت صورت رہن۔ ایہہ سارا وستھار دین توں ساڈا بہاؤ ایہہ ہے کہ آج توں ۴۰۰-۵۰۰ سال پہلاں بہتے بھارتی کیس رکھدے سن تے پچھم توں (ایران، عراق، عرب، ترکی) توں اؤن والے مسلمان اتان توں جنگلی جاں جاہل (ونچولسد) گندے سن تے پھر اس دا فیشن اپروں تھلے نوں شروع ہو گیا۔

اتھے ایہہ دسناں ضروری ہو جاندے کہ دیوتیاں دیاں پراتن مورتیاں گھڑدے کلاکار ہمیشہ اتان توں داڑی ربت ہی درساؤندے ہن۔ حالانکہ کیساں دے جوڑے سبھ بھگواناں دے سرتے ہن۔ کلاکاراں دی ایہہ سوچ سی کہ داڑی درساکے اوہ مورتی دی پچھان لکا دینگے پھر بھگوان جاں نانک ل چھوٹی عمر دا تراشیا جاندے سی۔ اسیں کوئی اجیہی مورتی نہیں دیکھی جس وچ کسے مہتوپورن اوتار/دیوتا نوں کیس ربت دسیا گیا ہووے۔

سو کیس رکھنا مول روپ وچ ہندومت دا نیم ہے اتے ستکار دا پرتیک گنیا گیا ہے۔ گورو صاحب نے انج لگیگ بہتے ہندو سدھانت رڈ کر دتے پر کیونکہ کیس دا سدھانت رجا دے انوکول ہے اس کر کے ہندومت دے کیس سدھانت نوں گرمت لئی منظور کیتا۔ اجیہیاں سمانتاواں ہور دھرماں وچ وی ہن جوہی اسلام اتے ایسانیمت دے بہتے سدھانت اک ہی ہن۔ خوش قسمتی نال ساڈے کول گورو صاحب دی لکھت بانی

"ایہہ سریر دے کیسے حصے دے وی وال نہیں کٹدے۔ پہلاں پہلاں تاں ایہہ اکو گت جہی بنا رکھدے سن تاں والان دا نقصان نہ ہووے۔ گپت انگاں دے دوالیوں وال ایہہ اس کر کے نہیں کٹدے تاں کہ کام دی اچھا بھڑکے ناں۔" (INDIA- Al Beruni, National Book Trust Delhi)

وال ثابت رکھنے تے البرونی دا وچار ہے کہ ہندو موسمی کارناں کر کے وال نہیں کٹدے۔ حالان کہ والان بارے باقاندہ شاستراں وچ حکم ہن۔ شاستراں انوسار وال کٹنا موت دے برابر ہے۔ اداہرں دے طور تے منو سمرتی ہی لے لؤ، اس وچ لکھیا ہے کہ فلانے جرم دی سجا موت ہے تے اگے لکھیا ہے کہ جیکر اجیہا جرم براہمن کولوں ہو جاوے تاں اس واسطے ایہہ سجا ہوویگی کہ اسدے سریر دے سارے وال کٹتے جان۔ بہاؤ جس نوں پوری طرحاں بیہجت کرناں ہووے، اس دے وال کٹتے دتے جاندے سن۔

پھر ہندو شاستراں وچ لکھیا ہے کہ جھڑے انسان دی موت کیسے پوتر تیرتھے تے ہوویگی تاں اس دی مکتی ہو جاوے گی۔ تے بعد وچ سوارتھی لوکاں اس رسم دا فائدہ لین لئی وی رستہ کڈھ لیا کہ تیرتھے جا کے جے سارے کیس کٹوا لؤ تاں ایہہ وی 'مرتو سامان ہووے گا'۔ ایہہ رواج آج تک وی چلدا ہے۔

ایسے طرحاں وال کٹن دا اک ہور رواج اس طرحاں شروع ہویا کہ کئی لوک اپنے پیاریاں دی موت تے اپنی جیون لیلیا وی ختم کر لیا

موجود ہے، جس تے پنجویں گورو نے پرواتا دی موہر لانی ہوئی ہے۔ او دیکھینے اس مطابق کیہ گل بندی ہے؟

گورو صاحب دے سمیں کجھ خاص قسم دے سادھو جویں جینی جاں بودھی ہی صرف کیس نہیں سی رکھدے باقی سادھو سبھ کیس دھاری ہویا کردے سن۔ جہڑے لوکاں گریانی دی جاں سنی ہی اوبان نون تان پتہ ہے کہ گورو دا سارا سدھانت ہی ربّ دی رجا چ رہن دا ہے۔ سو گورو صاحب جدوں انان جینی سادھواں بارے ٹہنی کردے بن تان بڑے سخت لفظ لکھ جاندے بن۔ یاد رہے کہ جینی سادھو اپنے کیس کھد پتّ دندے بن۔

سو جدوں جینی سادھواں نون دیکھدے بن کہ ایہہ وال پتّ کھوہ کے حکم عدولی کر رہے ہندے بن تان کرڑے لفظ ورتدے بن کیونکہ جویں اپر دسیا سکھی دی ساری فلاسفی ہی رجا جاں بھانے چ چلن داراہ ہے۔

پھر جدوں صاحب گھت گھت چ براجمان پرکار نون انسان دے روپ (پھر سوئڈے) دیکھدے بن تان اک اتم پرکھ دا نقشہ کھدے بن: "تیرے بنکے لوئن دنت ریسالا.. سوہنے نک جن لمڑے والا.."

سو بہت سنبھو بو جاندا ہے کہ لے والں والے دا پریمی وی لے والں والا ہووے۔ پھر دیکھو کئی جنم ساکھیاں وچ قاضی رکندین نال گوشٹ ویلے گورو صاحب کیسساں دے حق چ پھر ماؤدے دیسے گئے بن۔

"سچی سنت رب دی مئ (کیس) لے آیا نال۔ جو رکھے مئ امانتی سو خاصہ بندہ بھال۔"

بھائی منی سنگھ والی جنمساکھی انوسار بھائی مردانے نون اپیدنی کردے وقت ہدایت کیتی سی کہ وال نہ کئی۔ کیونکہ انیں دنی بھارت وچ کیس گن دا رواج عام نہیں سی تے صرف مسلمان ہی سنت ویلے جاں تان پوری حجامت کراؤندے سن جاں پھر مچھاں صاف کر دیندے سن۔ کئی جگہ گورو صاحبان نے ربّ دی دتی صورت نوں وگاڑن دے ورودھ لکھیا ہے۔

کایا کردار عورت یکینا.. رنگ تماشے مان یکینا.. ناپاک پاک کر حدور ہدیسا ثابت صورت دستار سرا.. (پنہ ۱۰۸۴)

پھر ایہہ تان بڑی سبھاوک گلّ ہے کہ دوسرا نانک پہلے نانک وانگو ہی رہندا سی۔ تے تیسرے نے جیون جانچ دوسرے توں سکھی۔ پھر دیکھو- گورو دے چرن کیساں دے نال جھاڑن دی اچھا رکھدے۔

کر کرپا اپنا درس دیجے جس گاؤ نین اڑ بھور.. کیس سنگ داس پگ جھارو ایے منور تھ مور.. (پنہ ۵۰۰) کیسیا کا کر بیجنا سنت چوڑ ڈھلاؤ.. سیں نہارو چرن تل دھور مکھ لاؤ.. (پنہ ۷۴۵) میرا من سادھو دھور روال.. بر پر نام درڑاٹیو گر میٹھا گر پگ جھارہ ہم بال.. (پنہ ۱۳۳۵) ٹہل کرؤ تیرے داس کی پگ جھارو بال.. مستک اپنا ہیٹ دیو گن سنور سال.. (پنہ ۸۱۰) سے داڑیاں سچیا چ گر چرنی لگدے.. اندن سیون گڑ اپنا اندن اندر پدے.. (پنہ ۱۴۱۹) مکھ سچے سچ داڑیا سچ بولہ سچ کماہ.. سچا سبڈ من وسیا سنکور مانہ سامانہ.. (پنہ ۱۴۱۹) پنج دوت موڈ پر ٹھاڈھے کیس گے پھیراوت ہے.. درسن ن اوہ اندھ اگیاں سوئ ریبو مد ماوت ہے.. (۸۲۲) کیسی کنس متھن جن کیا.. جی داں کالی کو دیا.. (۸۷۴) سنتا مانو دوتا ڈانو ایہہ کٹواری میری.. دوس رین تیرے پاؤ پلوسو کیس چور کر پھیری.. (۹۶۹) سریرنگ بیکٹھ کے واسی.. مچھ کچھ کورم اگیا اوتراسی.. کیسو چلت کرہ نرالے کیتا لوڑہ سو بوٹگا.. (۱۰۸۲) کایے کیجٹ ہے من بھاون.. جب جم آئی کیسے پکرے تہ پر کو نام چھڈاون.. (۱۱۰۴) دھن جوبن کا گرپن کیجے کاگد جیو گل جابگا.. اجو جم آئی کیس گے پٹکے تان دن کچھ ن بساہگا.. (۱۱۰۶) نینہ سنگ سنن کی سیوا چرن جھاری کیسانیو.. اٹھ پھر درس سنن کا سکھ نانک ایہہ پائیو.. (۱۲۱۷) اناتھ ناتھ گویندہ بلہین بل کیسوه.. (۱۳۳۶) ہاڈ جے جیسے لکری کا تولا.. کیس جے جیسے گھاس کا پولا.. (کبیر پنہ ۸۷۰)

سو لے کیس ہونگے تان ہی اپنے گورو دے چرنان ل کیساں نال جھاڑیا جائیگا۔ وچارا مونا بندہ اپنی تندر پیران تے گھسا سکدے چرن جھاڑن دی گل کدی نہی کریگا۔ نالے گرمت وچ رجا دا بڑا وڈا

سوال ہے ربّ دی حکم عدولی نہیں کرنی۔

پھر دیکھو دس... ویں گورو نانک نے وی زور اس گلّ تے دتا کہ بادشاہی فرمان دی پرواہ کیتے بغیر بھارتی لوک کیس نہ کٹن۔ سکھاں نون اتھوں تک ہدایت کیتی کہ چاہے کسے دا بھاوے وڈھیرا وی گزر جاوے تان وی کیس نہیں کٹن۔

مات پتا مرے جے کوئی۔ تُو بھی کرت نہ بھدر ہوئی۔

(بھدر بھاو منڈن اجیہا ہی ۱۷۱۱ ای۔ دی لکھت سری گورو سوہیا کوئی سیناپتی رچت پستک وچ درج ہے۔) یاد رہے کہ اتھاس پکھوں ایہہ سبھ تون زیادہ پروانت کرتھ ہے)

پر کون کھندی گورو کیس دھاری نہیں سن؟

اودھر مغل سرکار حجامتاں کرتے فرمان جاری کر رہی سی تے گورو گویند سنگھ الٹ گلّ کہہ رہے سن اتھوں تک کہ مات پتا دے چلانے وی بھدن (منڈن) نہیں کرواؤنا۔ ششتر رکھنے بن، کھوڑے رکھنے بن۔ پھر دسم پاتشاہ دا ۱۷۰۸ ای۔ وچ چلانے پھر جنکی ٹکڑے پنجاب وچ کھلم کھلی بغاوت۔ کجھ چر بندہ بہادر دا راج تے پھر سکھاں دا کچلے جاتے روپوش بوکے ریگستانان جاں پہاڑاں چ چلے جانا تے سرکار ولوں سکھ دے سر دا مل رکھ دینا۔

ادھر بہت سارے وڈے گھرانیاں سرکار پکھی سٹینڈلے لیا جنان دا کیندر جنڈیالے گورو دا بندال گھرانہ بن جاندا ہے (دیکھو پنتھ پرکاش- رتن سنگھ بھنگو) این ایسے دور بھاو ۱۷۱۵ ای۔ تون بعد دے سمیں وچ جنم ساکھیاں دے لکھے جان جاں نقلی اتارے ہون دی لہر اتین ہندی ہے۔

بڑی مزے دی گلّ ہے کہ اس دور وچ جنیاں جنم ساکھیاں اتھن بندیاں بن اتان تے بندالیاں دا اثر سپشٹ دکھائی دندا ہے جویں بالے والی جنم ساکھی وچ تان گورو نانک نوں باہے بندال تے بھگت کبیر تون چھٹیا کے پیش کیتا گیا۔ گورو نانک تے گورو انگد دی سکھشیتت خلاف کوچھیاں کہانیاں کھڑے پیش کیتیاں۔

پھر کیونکہ مڈھلی جنم ساکھی لہندی پنجابی چ لکھی گئی سی بندالی لیکھکانے جان بچھ کے لہندی پنجابی چ ساکھیاں لکھیاں جد کہ سپشٹ ہو جاندا ہے کہ ایہناں دا کیندر کپورتھلے دا علاقہ سی۔ چاہے پیڑے موکھے والی جنمساکھی ہووے بھاوے بی-۴۰ جنم ساکھی لے لو۔

دکھ دی گلّ ہے کہ ایہو جنم ساکھیاں ہی گورو نوں کیساں بغیر پیش کردیاں بن۔ انان وارتا دے نال نال خوبصورت چترکاری وی کیتی ہوئی ہے۔ کیونکہ دسم پاتشاہ نے بھدن دی رسم خلاف سماجک بغاوت کیتی سی اس گل دا ورودھ روڑیوادیاں تان کرنا ہی سی۔ ایہو کارن ہے اس زمانے وچ لکھیاں گنیاں جنم ساکھیاں وچ گورو صاحب نوں کیساں بغیر دکھایا جاندا ہے۔ انان تصویریاں توں چال سپشٹ ہو جاندی ہے جدوں چترکار گورو نانک نوں جینیو تے وچ وی چتردا ہے۔ جد کہ گورو جینیو دی سپشٹ طور تے ورودھتا کر دا ہے:

دنیا کپاہ سنتوکھ سوٹ جٹ گڈھی سٹ وٹ.. ایہہ جینیو جی وں حئی ت ہاڈے گھٹ.. (۴۷۱) پت وں پوجا ست وں سنجم جت وں کاپے جینیو.. ناوہ دھوہہ تلگ چڑاوہ سچ وں سوچن ن ہوئی.. (۹۰۳)

سو کتے اگیاں تاتے کتے ہے ایمانی دی وجہ کرکے گورو نانک دی تصویر وگاڑی گئی ہے۔ اس توں وڈا بور ثبوت کیہ ہو سکدا ہے کہ بہرم پیدا کرن والی چتران والیاں جنم ساکھیاں بندے بہادر دے انقلاب توں بعد ہی ہوند وچ اودیاں بن۔

پھر دیکھو پراتن جنم ساکھیاں وچو سوڈھی مہروان (بھتیجا گورو ارجن دیو) کرت جنم ساکھی وچ صاف لکھیا ہے کہ گورو نانک نے سدھ گوسٹ موقع اپنے وال کھلارے پچھے سٹ لے۔

سو اک گناہ گار ہی اکال دی رجا چ چلن والے گورو نانک بارے کہہ سکدا ہے کہ اوہ اپنی قدرتی صورت وگاڑدے سن۔ بر پھر وی، گورو سبھ توں ۲۰۰ سال بعد لکھی گئی جنم ساکھی توں سہارالے کے اچ کچھ لوک سکھاں ل گمراہ کرن دی کوشش وچ بن۔ (پنجاب مونیٹر رسالے وچوں)

